

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ

Реєстраційний № 2

Дата 25.10.2024

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: Багатостороння дипломатія

на тему:

Проблема реформування ООН на початку XXI століття

Студента 4 курсу, 2 групи

Денної форми навчання

Барчана Андрія Ігоровича

Керівник: ст. викладач кафедри МП

Панова Альона Олегівна

Національна шкала: відмінно

Кількість балів: 100 Оцінка ECST: A

Члени комісії: [підпис] Тошів А.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

[підпис] Козакєва Л.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

[підпис] Савка В.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

УЖГОРОД – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ООН.....	6
1.1. Створення ООН: цілі та принципи організації.....	6
1.2. Еволюція структури та функцій ООН у період Холодної війни..	9
1.3. Вплив глобалізації та нових викликів на діяльність ООН на початку XXI століття.....	13
РОЗДІЛ 2. ПРИЧИНИ НЕОБХІДНОСТІ РЕФОРМУВАННЯ ООН...	17
2.1. Застаріла структура ООН та її неефективність: питання розширення представництва.....	17
2.2. Наявні політико-правові аспекти реалізації реформи ООН.....	21
2.3. Зростання міжнародних конфліктів і необхідність модернізації миротворчих місій.....	24
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА МОДЕЛІ РЕФОРМУВАННЯ ООН..	26
3.1. Роль громадянського суспільства та міжнародних організацій у реформуванні.....	26
3.2. Можливі сценарії та наслідки реформ для глобальної безпеки та міжнародного співробітництва.....	28
3.3. Міжнародний збройний конфлікт та повномасштабна війна рф проти України, як індикатор реформування ООН.....	30
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39
ДОДАТКИ.....	45

ВСТУП

Проблема реформування Організації Об'єднаних Націй (ООН) на початку ХХІ століття стала однією з найактуальніших тем у світовій політиці. З моменту свого створення після Другої світової війни, ООН прагнула підтримувати мир та безпеку, але зі зміною глобального порядку та виникненням нових загроз міжнародному миру, її ефективність стала ставитися під сумнів. Конфлікти в різних регіонах світу, гуманітарні кризи та терористичні загрози поставили під загрозу основні цінності, заради яких була створена організація.

Актуальність питання реформування ООН зумовлена не лише зростанням глобальної нестабільності, але й викликами, які постали перед міжнародним співтовариством, такими як зміна клімату, епідемії, та проблеми з правами людини. У відповідь на ці виклики, деякі країни закликають до перегляду структури та функцій ООН, включаючи розширення Ради Безпеки та зміну принципів голосування. Наразі існує потреба в більш гнучкій і адаптивній організації, яка зможе швидко реагувати на сучасні виклики, забезпечуючи при цьому дотримання міжнародного права.

Таким чином, питання реформування ООН не лише має теоретичне значення, але й практичну важливість для глобальної стабільності. Необхідність оновлення цієї організації є невідкладною, оскільки вона може стати запорукою збереження миру та безпеки у світі. Розуміння нових реалій та потреб, що виникають у сучасному міжнародному контексті, є критично важливим для формулювання ефективних стратегій реформ, здатних забезпечити більш справедливу і стійку систему глобального управління.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання реформування ООН активно досліджували численні вчені, серед яких вітчизняні науковці, такі як В. Антипенко, М.О Баймуратов, М. Буроменський, В. Буткевич, О. Буткевич, В. Євінтов, О.Задорожній, Т. Короткий, О. Мережка, Н. Пархоменко, О. Поєдинок, В. Репецький, Т. Сироїд, О. Тарасов, Л. Тимченко, Л. Тимченко, М. Черкеса, Ю.

Шемшушенко та І. Яковюк. Серед іноземних дослідників, які зверталися до цієї теми, варто відзначити Л. Алексідзе, С.С.Алексеєва, Г. Гроція, Р. Давіда, О. Іоффе, І.Лукашука, Ф. Мірзоєва, Л. Мьяксоо, Л. Оппенгейма, Г. Тункіна та Ж. Тускозу. Ці вчені аналізують різноманітні аспекти функціонування ООН, зокрема механізми прийняття рішень та виклики, які постають перед міжнародними організаціями в сучасному світі.

Метою дослідження є аналіз проблеми реформування ООН на початку XXI століття.

В роботі представлені наступні **завдання**:

1. Дослідити процес створення ООН, розглянути основні цілі та принципи її діяльності, закріплені в Статуті Організації.
2. Проаналізувати еволюцію структури та функцій ООН під час Холодної війни, зокрема зміни в механізмах прийняття рішень.
3. Вивчити вплив глобалізації та нових викликів, таких як тероризм та екологічні кризи, на діяльність ООН у XXI столітті.
4. Визначити, як застаріла структура ООН та нерівномірне представництво у Раді Безпеки впливає на її ефективність у сучасних умовах.
5. Оцінити наявні політико-правові аспекти реформування ООН, зокрема пропозиції щодо зміни системи голосування та розширення Ради Безпеки.
6. Проаналізувати зростання кількості міжнародних конфліктів і необхідність модернізації миротворчих місій ООН для забезпечення ефективної реакції.
7. Дослідити роль громадянського суспільства та міжнародних організацій у процесі реформування ООН для забезпечення більшої прозорості та підзвітності.
8. Оцінити можливі сценарії реформування ООН та передбачити їх вплив на глобальну безпеку та міжнародне співробітництво.

9. Проаналізувати міжнародний збройний конфлікт та повномасштабну війну росії проти України як індикатор необхідності реформування ООН і її миротворчих механізмів.

У дослідженні використовуються такі **методи**: аналітичний метод для вивчення теоретичних засад реформування ООН; порівняльний метод для аналізу різних підходів до реформування організації в міжнародній практиці; історичний метод для дослідження еволюції структури та функцій ООН; системний підхід для комплексної оцінки ролі організації в сучасних умовах глобалізації та нових викликів.

Об'єктом дослідження виступає Організація Об'єднаних Націй як міжнародна структура, що функціонує у сфері глобальної безпеки, миру та розвитку.

Предметом дослідження є процеси та механізми реформування ООН у відповідь на сучасні виклики та глобальні зміни, зокрема питання розширення представництва, модернізації структур та підвищення ефективності її діяльності.

Наукове значення дослідження полягає у внесенні нових теоретичних знань щодо актуальних проблем реформування ООН, а також у розробці можливих підходів до підвищення ефективності діяльності організації.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані для подальшого розвитку дискусій про реформу ООН, для розробки рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності міжнародних організацій та оптимізації глобального управління.

Робота складається з вступу, трьох основних розділів, висновків та списку використаних джерел, який налічує 45 джерел. Загальний обсяг роботи 44 сторінки.

РОЗДІЛ I. СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ООН

1.1. Створення ООН: цілі та принципи організації

Організація Об'єднаних Націй (ООН) – це міжнародна організація, заснована в 1945 році з метою підтримки миру, безпеки та співпраці між державами. ООН об'єднує майже всі країни світу і виступає як форум для вирішення глобальних проблем, таких як війни, економічні кризи, екологічні виклики та захист прав людини. Структура організації включає різні інституції, такі як Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, економічні та соціальні ради, а також численні спеціалізовані агенції [38].

Організація Об'єднаних Націй (ООН) була створена 24 жовтня 1945 року на фоні руйн Другої світової війни. Основною метою її створення стало прагнення забезпечити мир і безпеку у світі, а також запобігти повторенню масштабних конфліктів, які призвели до величезних людських і матеріальних втрат. У той час, коли країни зіштовхнулися з жахами війни, необхідність у міжнародному співробітництві стала очевидною. Основними засновниками ООН стали 51 країна, які прагнули створити ефективний механізм для підтримки миру, розвитку співробітництва та забезпечення прав людини [42].

У таблиці 1.1 представлена історія створення і розвитку ООН, яка відзначає ключові етапи формування цієї міжнародної інституції, її функцій та принципів діяльності. Від заснування ООН у 1945 році, коли організація була створена з метою забезпечення миру та безпеки у світі після руйнівних наслідків Другої світової війни, до її еволюції у відповідь на сучасні виклики глобалізації, зміни в міжнародній політиці та зростання кількості міжнародних конфліктів, ця таблиця висвітлює важливі моменти, які визначили роль ООН на світовій арені. Протягом десятиліть ООН реагувала на зміну глобального контексту, зокрема, запроваджуючи резолюції, що стосуються роззброєння, незалежності колоній, прав дитини та сталого розвитку,

тим самим підкреслюючи своє прагнення до забезпечення справедливості і добробуту на планеті.

Таблиця 1.1

Історія створення і розвитку ООН

Дата	Подія
24 жовтня 1945 р.	ООН засновано внаслідок підписання Статуту ООН 51 країною в Сан-Франциско.
10 січня 1946 р.	Перше засідання Генеральної Асамблеї ООН в Лондоні.
10 грудня 1948 р.	Прийнято Загальну декларацію прав людини.
7 листопада 1950 р.	Генеральна Асамблея проголосувала за резолюцію, що закликала до обмеження військових бюджетів і створення міжнародного роззброєння.
14 грудня 1960 р.	Прийняття резолюції про надання незалежності колоніям та іншим народам.
10 листопада 1975 р.	Генеральна Асамблея прийняла резолюцію, що визнає сіонізм формою расизму. (Цю резолюцію пізніше скасували).
20 листопада 1989 р.	Прийнято Конвенцію про права дитини.
14-15 червня 1992 р.	Проведення Стокгольмської конференції з навколишнього середовища та розвитку.
8 вересня 2000 р.	Генеральна Асамблея затверджує Цілі розвитку тисячоліття (ЦРТ).
25 вересня 2015 р.	Прийнято Цілі сталого розвитку (ЦСР) на період до 2030 року.
20 вересня 2020 р.	ООН відзначає 75-річчя своєї діяльності, наголошуючи на необхідності реформування та адаптації до сучасних викликів.

Джерело: узагальнено на основі [41]

З огляду на представлені в таблиці події, можна зробити висновок, що ООН еволюціонувала відповідно до потреб міжнародного співтовариства, намагаючись адаптуватися до нових викликів, які постають перед людством. Відзначення 75-річчя ООН у 2020 році стало не лише приводом для підбиття підсумків, але й для наголошення на важливості реформування організації, аби вона могла ефективно відповідати на сучасні загрози, такі як глобалізація, зміни клімату та нові форми конфліктів. Таким чином, історія ООН є свідченням постійного розвитку та необхідності інновацій у міжнародному праві та політиці для досягнення стабільного і мирного світу [1, с.208].

Цілі ООН тісно пов'язані з її принципами, закріпленими у Статуті, який визначає основні напрями діяльності організації. До ключових цілей належать підтримка міжнародного миру та безпеки, сприяння розвитку дружніх відносин між державами, забезпечення міжнародного співробітництва в розв'язанні глобальних проблем і захист прав людини. Основні принципи ООН, такі як суверенна рівність її членів, мирне врегулювання спорів та утримання від застосування сили, спрямовані на створення стабільної міжнародної системи, де всі держави мають рівні права та зобов'язання. Організація прагне вирішувати конфлікти через дипломатію, а також забезпечувати соціальний та економічний розвиток усіх країн, сприяючи більш справедливому і стабільному світовому порядку.

Принципи ООН відіграють ключову роль у її діяльності, визначаючи основи колективної безпеки, за якою агресія проти однієї країни розглядається як агресія проти всіх членів організації, що зобов'язує до колективної відповіді. Це забезпечує стабільність та запобігає глобальним конфліктам. Основні принципи, закріплені в Статуті ООН, включають повагу до суверенітету та територіальної цілісності держав, ненанесення шкоди та використання сили лише в крайніх випадках, а також дотримання міжнародного права. Важливою складовою роботи ООН є співпраця у сфері економічного та соціального розвитку, що дозволяє країнам спільно вирішувати проблеми, такі як бідність, хвороби та екологічні кризи, сприяючи зміцненню миру і безпеки у світі. ООН повинна діяти як нейтральний посередник, забезпечуючи платформи для діалогу і співпраці між державами, що підвищує легітимність організації на міжнародній арені [4, с.431].

Крім того, ООН має на меті забезпечення економічного та соціального розвитку. Через свої спеціалізовані агентства, такі як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) та ООН з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), ООН реалізує програми, спрямовані на покращення життя людей по всьому світу. У цьому контексті, організація також активно працює над досягненням Цілей сталого

розвитку, які спрямовані на подолання бідності, забезпечення освіти, охорони здоров'я та гендерної рівності.

Таблиця 1.2 надає огляд основних цілей та принципів ООН, які формують фундамент її діяльності та стратегічних напрямків. Визначені в Статуті ООН, ці цілі і принципи служать орієнтирами для всіх держав-членів, сприяючи розвитку міжнародного співробітництва, підтримці миру та безпеки, захисту прав людини та забезпеченню соціально-економічного розвитку.

Таблиця 1.2

Цілі та принципи ООН

Цілі ООН	Принципи ООН
Підтримка міжнародного миру і безпеки	Суверенітет держав і рівноправність
Розвиток дружніх відносин між державами	Невтручання у внутрішні справи держав
Співпраця між державами для вирішення міжнародних проблем, таких як економічні, соціальні, культурні та гуманітарні	Дотримання прав людини і основних свобод для всіх без дискримінації
Створення умов для забезпечення загального миру, безпеки та розвитку на міжнародному рівні	Зобов'язання виконувати рішення міжнародного права
Підтримка прав людини і основних свобод	Взаємодія з регіональними організаціями для досягнення спільних цілей
Сприяння соціально-економічному розвитку	Принцип колективної безпеки та спільної відповідальності за підтримання миру

Джерело: узагальнено на основі [37]

Можемо узагальнити, що створення ООН стало важливим кроком у напрямку забезпечення миру та стабільності в післявоєнному світі. Цілі та принципи ООН, закріплені в її Статуті, спрямовані на підтримку міжнародного співробітництва, захист прав людини, сприяння економічному розвитку та вирішення глобальних проблем. Вони формують основи для ефективної діяльності організації, дозволяючи країнам працювати разом для досягнення спільних цілей та уникнення конфліктів через дипломатичні засоби. Таким чином, ООН залишається ключовим гравцем у глобальному управлінні, активно впливаючи на розвиток міжнародних відносин у XXI столітті.

1.2. Еволюція структури та функцій ООН у період Холодної війни

Під час Другої світової війни учасники антигітлерівської коаліції усвідомили потребу в перегляді архітектури колективної безпеки, що стало причиною ліквідації Ліги Націй та утворення в 1945 році ООН. Ця нова універсальна міжнародна організація поставила собі за головну мету звільнити майбутні покоління від жахів війни. ООН складається з шести основних органів, одним із яких є Рада Безпеки.

В Статуті ООН не наведено чіткого визначення терміна «основні органи», проте один із найвідоміших філософів права ХХ століття, Ганс Кельзен, вважав, що головним критерієм для цього поняття є ступінь незалежності та самостійності органів. Він виділяв Генеральну Асамблею, Раду Безпеки та Міжнародний суд, зазначаючи, що не всі органи, які вказані в Статуті ООН як основні, дійсно відповідають цьому статусу [39].

Важливо відзначити, що рішення Генеральної Асамблеї мають рекомендаційний характер, тоді як рішення Ради Безпеки є обов'язковими для виконання. Згідно зі статтею 25 Статуту, всі члени Організації зобов'язуються виконувати рішення Ради Безпеки. Більше того, в Статуті ООН передбачено два механізми для забезпечення міжнародного миру та безпеки, які базуються на діяльності Ради Безпеки. Розділ VI присвячено мирному вирішенню спорів, а Розділ VII – застосуванню сили для підтримки або відновлення міжнародного миру та безпеки [32].

При розробці Статуту ООН особливу увагу було звернуто на проблеми, що виникли через недієздатність Ради Ліги, яка стала причиною кризи Ліги Націй. Тому не дивно, що під час обговорень у Сан-Франциско основними питаннями стали склад і процедура прийняття рішень у Раді Безпеки. Як зазначав американський юрист Френсіс Уілкокс, деякі делегати могли б менш побоюватися права вето, якщо б отримали гарантії лібералізації процесу внесення змін до Статуту ООН [33, с. 950].

Ці побоювання виявилися цілком обґрунтованими. Конфлікт між СРСР і США під час Холодної війни призвів до значних перешкод у діяльності Ради Безпеки. Михайло Требін зазначає, що обидві наддержави регулярно вдавалися до агресії, виправдовуючи свої дії правом на самооборону, захист співвітчизників, які опинилися в зоні конфлікту, або захистом «демократичних цінностей» і «ідеалів комунізму». Він наводить приклади війни у В'єтнамі та Афганістані, вторгнення США в Гренаду в 1983 році та Панаму в 1989 році, а також введення радянських військ в Угорщину в 1956 році і Чехословаччину в 1968 році [23, с. 80].

Еволюція структури та функцій ООН у період Холодної війни відображала складні міжнародні відносини того часу, що визначалося конфліктом між двома наддержавами – СРСР і США. Створення ООН у 1945 році стало відповіддю на потребу в новій архітектурі колективної безпеки після недієздатності Ліги Націй. Учасники антигітлерівської коаліції прагнули створити міжнародну організацію, здатну запобігти новим війнам. Основним органом, відповідальним за підтримання миру та безпеки, стала Рада Безпеки ООН, рішення якої, на відміну від Генеральної Асамблеї, є обов'язковими для виконання [32].

Рада Безпеки ООН складається з 15 членів, п'ять з яких є постійними (США, СРСР (нині росія), Велика Британія, Франція та Китай), а решта десять – обираються на два роки Генеральною Асамблеєю. Принцип одностайності постійних членів (право вето) забезпечував постійним членам можливість блокувати рішення, що часто використовувалося під час Холодної війни. Це робило діяльність Ради Безпеки малоефективною у періоди загострення конфлікту між Сходом і Заходом [35, с. 145; 31, с. 764].

Холодна війна, яка розпочалася після закінчення Другої світової війни, призвела до значної поляризації в рамках ООН, особливо в Раді Безпеки. Права вето використовувалися як інструмент захисту національних інтересів постійних членів, що блокувало прийняття важливих рішень щодо конфліктів, таких як війна у В'єтнамі, радянські інтервенції в Угорщину та Чехословаччину, а також дії США в

Панамі та Гренаді [23, с. 80]. Як зазначала дослідниця Анна Петерс, після початкового ефективного періоду діяльність Ради Безпеки значно ослабла внаслідок загострення конфлікту між наддержавами [38, с. 764].

Під час Холодної війни ідеї реформування Ради Безпеки не здобули значної підтримки. Лише у 1963 році Генеральна Асамблея ухвалила резолюцію про розширення кількості непостійних членів Ради Безпеки з 6 до 10, що стало єдиною суттєвою зміною в структурі Ради за цей період [37]. Попри це, структурні проблеми, пов'язані з правом вето, залишалися актуальними. Юрист Френсіс Уілкокс підкреслював, що постійні члени Ради використовували право вето для захисту власних інтересів, що перешкоджало ефективній роботі ООН [33, с. 950].

Питання рівного представництва та розширення складу Ради Безпеки вперше було внесено до порядку денного 34-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у 1979 році, але не викликало належного інтересу серед більшості країн-членів Організації. Лише 14 років потому, під час 48-ї сесії Генеральної Асамблеї у 1993 році, була ухвалена Резолюція № 48/26, якою створено Робочу групу відкритого складу для розгляду зазначених питань. Проте група не змогла виробити спільну позицію через відсутність консенсусу щодо права вето. Тому в Резолюції № 53/30, прийнятій Генеральною Асамблеєю 23 листопада 1998 року, було ухвалено рішення не приймати ніяких рішень щодо справедливого представництва в Раді Безпеки та розширення її складу без підтримки 2/3 голосів Генеральної Асамблеї [37].

Кінець Холодної війни відкрив нові перспективи для ефективної роботи ООН. Прикладом цього стала війна в Перській затоці в 1990–1991 роках, коли Рада Безпеки змогла діяти одностайно для засудження агресії Іраку та відновлення суверенітету Кувейту. Проте, події в Югославії в 1999 році та Грузії в 2008 році знову продемонстрували проблеми з прийняттям рішень у Раді Безпеки [32]. Необхідність реформи Ради була визнана на міжнародному рівні, проте досягнення консенсусу щодо права вето залишається складним завданням [30, с. 110].

Таким чином, еволюція структури та функцій ООН у період Холодної війни визначалась конкуренцією між великими державами, що обмежувало її здатність ефективно діяти. Хоча ООН стала основою нової системи колективної безпеки, її головний орган, Рада Безпеки, зіткнувся з проблемою використання права вето, що суттєво вплинуло на роботу організації.

1.3. Вплив глобалізації та нових викликів на діяльність ООН на початку XXI століття

Важливість ООН в сучасному світі важко переоцінити. Незважаючи на виклики, з якими організація стикається, її роль у забезпеченні міжнародного миру та безпеки залишається критично важливою. Через механізми колективної безпеки та дипломатії, ООН має можливість зупиняти конфлікти до їх ескалації, надаючи державам платформу для вирішення спірних питань. У світі, що постійно змінюється, цілі та принципи ООН залишаються актуальними, забезпечуючи основи для співпраці, миру та розвитку на глобальному рівні.

На початку XXI століття глобалізація суттєво вплинула на діяльність ООН, змінюючи її пріоритети та механізми функціонування. Взаємозалежність держав, економічна інтеграція, швидкий розвиток технологій і міжнародних комунікацій вимагали нових підходів до глобального врегулювання конфліктів, захисту прав людини та екологічних викликів. ООН, як основний орган міжнародного співробітництва, стикнулася з необхідністю оновлювати свої інституції та процедури, щоб бути ефективнішою в умовах швидко змінюваного світу [30, с.100].

Нові виклики, як-от тероризм, зміна клімату, масова міграція, цифрова нерівність і пандемії, поставили ООН перед питаннями адаптації та модернізації. Традиційні інструменти, на які вона покладалася, такі як миротворчі місії та дипломатичні механізми, стали менш ефективними перед цими новими загрозами. ООН розробляла нові ініціативи, наприклад, Цілі сталого розвитку, щоб краще

відповідати на багат шарові глобальні проблеми, від бідності до екологічної деградації.

Водночас, у відповідь на виклики глобалізації, ООН стала об'єктом критики щодо її бюрократії та недостатньої оперативності. Виникла потреба у реформі Ради Безпеки та інших ключових структур, аби посилити їхню здатність реагувати на кризи та забезпечувати більш справедливе представництво. Така трансформація продовжує впливати на діяльність ООН, яка прагне залишатися провідною платформою для вирішення глобальних проблем у мінливому світі [33, с.945].

У 2004 році Групою високого рівня з питань загроз, викликів та змін була підготовлена доповідь «Більш безпечний світ: наша спільна відповідальність», у якій були представлені дві моделі реформування складу Ради Безпеки. Обидві моделі передбачають розширення до 24 держав, але різняться щодо збільшення кількості постійних членів [30, с. 110]. Найактивнішими прихильниками розширення Ради Безпеки ООН є Німеччина, Японія, Індія та Бразилія, які утворюють «групу чотирьох». Проте щодо включення регіональних лідерів до складу Ради поки що немає єдиного бачення.

Проте, розширення складу Ради Безпеки не обов'язково підвищить ефективність її роботи, оскільки постійні члени зберігатимуть право вето. Отже, при оцінці діяльності Ради Безпеки та ухваленні рішень про її реформу основним критерієм повинна бути не кількість, а ефективність робочих методів. У 2015 році в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї тодішній президент Франції Франсуа Олланд оголосив про добровільну відмову своєї країни від використання права вето у випадках масових злочинів, закликавши до цього й інших постійних членів [29].

Ще однією ініціативою, спрямованою на підвищення ефективності роботи Ради Безпеки ООН, стала пропозиція Групи з підзвітності, узгодженості та прозорості («АСТ»), яка у 2015 році, на честь 70-річчя ООН, представила Кодекс роботи Ради Безпеки. Згідно з положеннями Кодексу, підтриманого Францією та Великою Британією як постійними членами Ради Безпеки ООН, країни-члени ООН

мають утримуватися від використання вето у випадках, коли проект резолюції Ради стосується своєчасних і рішучих дій у питаннях, пов'язаних із найтяжчими міжнародними злочинами, такими як геноцид, злочини проти людяності та військові злочини [35]. Проте США, росія та Китай не готові до ослаблення своїх позицій як постійних членів Ради Безпеки ООН.

Розблокуванню роботи Ради Безпеки може сприяти процедура «консенсус мінус один» або навіть досягнення згоди лише трьох з п'яти постійних членів для подолання вето. Це питання стає особливо актуальним у контексті нещодавніх суперечностей між РФ та КНР та іншими постійними членами щодо можливого запровадження санкцій проти режиму Башара Асада в Сирії. Реалізація цих пропозицій вимагатиме внесення змін до Статуту ООН через механізм статей 108 і 109, які передбачають, що зміни до Статуту набирають чинності лише після ратифікації 2/3 членів Організації, включаючи всіх постійних членів Ради Безпеки ООН [32].

Окремо слід зазначити, що Статут ООН передбачає діяльність Військово-штабного комітету, який має формуватися з начальників штабів постійних членів Ради Безпеки і повинен надавати підтримку Раді з усіх військових питань. Як зазначає Олена Скрипник, це положення не було реалізовано через розбіжності серед постійних членів Ради Безпеки. У 1947 році Комітет фактично припинив свою діяльність, що призвело до імпровізації в аспекті створення та використання збройних сил ООН [19, с. 63]. Деякі дослідники підкреслюють необхідність ліквідації цього органу, посилаючись на вже згадану Доповідь Групи високого рівня: «Ст. 47 Статуту ООН (Військово-штабний комітет) слід виключити, так само як усі згадки про цей орган», оскільки «зараз вже недоцільно, щоб начальники штабів п'яти постійних членів виконували ту роль, яка була для них визначена в 1945 році» [30, с. 114]. Проте, інша точка зору аргументує доцільність реформування Військово-штабного комітету для відновлення його функціонування. Зокрема, у пункті 178 Підсумкового документа Всесвітнього саміту 2005 року країни-члени ООН

закликали Раду Безпеки розглянути питання про склад, мандат та методи роботи Комітету [44].

Отже, сучасні виклики, такі як зміна клімату, глобалізація та пандемії, вимагають комплексного підходу до міжнародного співробітництва. ООН повинна бути готовою адаптуватися до нових умов, але для цього потрібні реформування, які дозволять організації ефективніше відповідати на глобальні проблеми. Включення нових інститутів або механізмів для реагування на кризові ситуації, а також залучення нових учасників можуть суттєво поліпшити можливості ООН у цій сфері.

Зважаючи на зазначені причини, стає очевидним, що реформа ООН є нагальною необхідністю для забезпечення її ефективності в сучасному світі. Застаріла структура, проблеми з прийняттям рішень і потреба у розширенні представництва є лише деякими з факторів, що свідчать про необхідність кардинальних змін. Якщо ООН прагне залишитися важливим гравцем на міжнародній арені, вона повинна адаптуватися до нових реалій та викликів, які стоять перед світовим співтовариством.

РОЗДІЛ 2. ПРИЧИНИ НЕОБХІДНОСТІ РЕФОРМУВАННЯ ООН

2.1. Застаріла структура ООН та її неефективність: питання розширення представництва

ООН було створено в 1945 році з метою забезпечення миру та стабільності у світі після Другої світової війни. Однак, за понад сімдесят років існування, структура ООН залишилася в значній мірі незмінною, що не відповідає сучасним геополітичним реаліям. Склад Ради Безпеки, де п'ять постійних членів мають право вето, не відображає реального балансу сил у світі.

Застаріла структура ООН, зокрема Ради Безпеки, є однією з головних причин її неефективності в сучасному світі. Після Другої світової війни, коли була створена ООН, структура відображала геополітичну реальність того часу, зокрема привілеї п'яти постійних членів Ради Безпеки, які мають право вето. Ця система вже не відповідає сьгоднішньому світовому балансу сил, оскільки країни, що розвиваються, зокрема з Азії, Африки та Латинської Америки, залишаються недостатньо представленими. Така нерівномірність у представництві підриває легітимність рішень ООН і обмежує її здатність ефективно вирішувати сучасні кризи [42].

Виникає питання: чи може організація, що була спроектована в умовах післявоєнного порядку, адекватно реагувати на нові виклики, такі як тероризм, глобальне потепління, кібератаки та інші сучасні загрози?

Питання розширення представництва давно обговорюється, але досягнення консенсусу залишається складним через політичні інтереси поточних постійних членів Ради Безпеки. Багато держав, як-от Індія, Бразилія та Німеччина, висловлюють бажання приєднатися до постійних членів, але процес реформування стикається з опором через складну систему міжнародних інтересів. Відсутність прогресу в цьому питанні призводить до зниження довіри до ООН і ставить під сумнів її здатність адекватно реагувати на сучасні глобальні виклики [35].

Однією з найбільших проблем у роботі ООН є неефективність процесу прийняття рішень. Через право вето постійних членів Ради Безпеки, важливі рішення часто блокуються, що призводить до затримок у реагуванні на кризові ситуації. Наприклад, численні спроби міжнародної спільноти втрутитися в конфлікти, такі як війни в Сирії та Лівії, зустрічали опір з боку держав, що мають право вето, і це підірвало легітимність ООН. Отже, без змін у механізмах прийняття рішень організація ризикує залишитися беззахисною перед новими викликами.

Іншою важливою причиною реформування є необхідність розширення представництва у складі ООН. Сучасний світ характеризується багатополлярністю, де нові держави, такі як Індія, Бразилія та Німеччина, здобули значний вплив у міжнародній політиці. Включення цих країн до складу постійних членів РБ допомогло б забезпечити більшу легітимність організації та зробило б її більш репрезентативною для глобальної спільноти. Таким чином, це могло б підвищити ефективність її роботи та поліпшити здатність ООН реагувати на міжнародні проблеми [3].

Наразі Україна виступає найбільшим драйвером реформування Ради Безпеки, оскільки наша країна страждає від агресії з боку постійного члена Ради, який використовує право вето, щоб заблокувати ухвалення резолюцій на підтримку України. Наприклад, 15 березня 2014 року РФ заблокувала ухвалення резолюції про визнання так званого «кримського референдуму» незаконним. 27 березня в рамках Генеральної Асамблеї ООН була ухвалена Резолюція № 68/262, в якій цей «референдум» був визнаний таким, що не має законної сили і не може слугувати підставою для будь-якої зміни статусу АРК [14]. Схожа ситуація спостерігається й після 24 лютого 2022 року: Україна активно використовує платформу Генеральної Асамблеї, оскільки РБ ухвалила лише одну заяву (6 травня 2022 року, S/PRST/2022/3), яка обмежилася висловленням глибокого занепокоєння щодо підтримки миру та безпеки в Україні [41].

Склад РБ ООН не відповідає кантіанському ідеалу вічного миру, згідно з яким підтримка світового порядку має ґрунтуватися на співпраці ліберальних демократій. Концепція Рузвельта про «чотирьох поліцейських» (США, СРСР, Великобританія, Китай) також не могла передбачити, що один з цих членів перетвориться на злочинця. Тому українська сторона активно прагне виключити РФ зі складу Ради Безпеки.

У цьому контексті важливо згадати «Заяву Міністерства закордонних справ України щодо нелегітимності перебування РФ в РБ ООН та ООН у цілому», опубліковану наприкінці грудня минулого року. У ній підкреслюється, що РФ зайняла місце постійного члена Ради Безпеки в обхід встановлених процедур, передбачених Статутом ООН, на основі Рішення голів держав СНД від 21 грудня 1991 року та відповідного листа Президента РРФСР від 24 грудня 1991 року до Генерального секретаря ООН [41]. Звернення про намір продовжити членство СРСР в ООН мало бути розглянуте відповідно до процедури, описаної в статті 4 Статуту ООН, що передбачає відкритість прийому нових миролюбних держав та ухвалення рішення Генеральною Асамблеєю на підставі рекомендації Ради Безпеки [2]. Ця процедура була застосована Чехією та Словаччиною після розпаду Чехословаччини, яка була членом ООН.

У Міністерстві закордонних справ України нагадують, що з 1991 року РФ, яка не згадана в Статуті ООН, застосувала вето в Раді Безпеки 31 раз, що майже вдвічі більше, ніж будь-який інший постійний член Ради. Наприклад, останній раз Великобританія та Франція користувалися правом вето ще в 1989 році. Враховуючи ці факти, Україна закликає позбавити РФ статусу постійного члена Ради Безпеки ООН та виключити її з Організації в цілому.

Олег Тарасов зазначає, що не існує міжнародного правонаступництва стосовно членства в міжнародних міжурядових організаціях, тому РФ не є правонаступником СРСР [21, с. 20–21]. Михайло Буроменський підтримує цю думку, відзначаючи, що РФ перебуває в ООН як член Організації та займає місце постійного члена Ради

Безпеки ООН без чіткого, прозорого та зрозумілого рішення основних органів ООН [1, с. 219]. Він також наводить приклад зміни представництва постійного члена Ради Безпеки ООН: резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 25 жовтня 1971 року № 2758 Китайська Народна Республіка була визнана одним із п'яти постійних членів Ради замість Китайської Республіки (Тайваню), яка була позбавлена членства [39].

Крім того, за умов відсутності юридичної ідентичності РФ з СРСР та припинення існування останнього як суб'єкта міжнародного права, концепція «держави-продовжувача» стосовно РФ є штучною і не має підстав у сучасному міжнародному праві [1, с. 220]. Олександра Іорданова підкреслює, що лише Міжнародний Суд ООН може надати обґрунтовані висновки з цих питань. Виникає потреба у поданні відповідного запиту до Міжнародного Суду, відповідно до частини 1 статті 96 Статуту ООН: «Генеральна Асамблея або Рада Безпеки можуть запитувати у Міжнародного Суду консультативні висновки з будь-якого юридичного питання». Основним предметом запиту має стати правомірність продовження Росією членства в ООН як правонаступника СРСР [7, с. 180].

Отже, Рада Безпеки ООН, якій надано право ухвалювати обов'язкові рішення для держав-членів і проводити відповідні військові заходи, в останні роки знову доводить свою неефективність. Це стало каталізатором відновлення обговорення про можливість реформування Ради Безпеки ООН, особливо в контексті розширення її складу та проблеми застосування права вето. Активним учасником цих дискусій є Україна, яка звертається до міжнародної спільноти з вимогою позбавити РФ статусу постійного члена Ради Безпеки та виключити її з ООН в цілому. Держава-агресор, присутність якої в Раді Безпеки ООН дозволяє блокувати роботу головного органу безпеки, зайняла своє місце постійного члена Ради Безпеки в обхід визначених процедур Статутом ООН – через ухвалу Генеральної Асамблеї за рекомендацією Ради Безпеки. Тому Україна робить все можливе, щоб порушити мовчазну згоду держав-членів ООН та домогтися дотримання норм міжнародного права.

Отже, застаріла структура ООН, зокрема нереформована РБ, значно обмежує її ефективність у сучасних умовах глобальних викликів. Недостатнє представництво країн, що розвиваються, і вплив права вето постійних членів підривають довіру до рішень організації та її здатність діяти справедливо й рішуче. Питання розширення представництва залишається ключовою вимогою багатьох країн, проте його вирішення блокується геополітичними інтересами провідних держав. Без реформування та адаптації ООН до нових реалій вона ризикує втратити свою роль як глобального арбітра у вирішенні міжнародних конфліктів.

2.2. Наявні політико-правові аспекти реалізації реформи ООН

Один із основних політико-правових аспектів реалізації реформи ООН полягає в суперечливих інтересах держав-членів. Кожна країна має свої стратегічні цілі, і багато з них не бажають змінювати статус-кво в ООН, оскільки це може вплинути на їхні політичні та економічні інтереси. Наприклад, постійні члени Ради Безпеки, які мають право вето, часто виступають проти розширення складу Ради, оскільки це загрожує їхньому впливу. Таким чином, необхідність знаходження компромісів між державами стає важливою умовою для успішного впровадження реформ.

З юридичної точки зору, реформування ООН обмежене нормами її Статуту, який був прийнятий у 1945 році. Зміни до Статуту можуть бути внесені тільки за погодженням двох третин Генеральної Асамблеї та всіх постійних членів Ради Безпеки. Це означає, що навіть якщо більшість країн виступають за реформу, фактична реалізація може бути заблокована тими державами, які мають право вето. Це створює додаткові труднощі для проведення реформ і вимагає гнучкого підходу до формування пропозицій, які можуть бути прийнятими [43].

Реформа ООН вимагає досягнення консенсусу серед усіх держав-членів, що є складним завданням. На глобальному рівні існує безліч різних інтересів та поглядів, що ускладнює процес ухвалення рішень. Наприклад, питання розширення Ради Безпеки викликає значні розбіжності, оскільки деякі країни наполягають на

включенні нових постійних членів, тоді як інші вважають за краще зберегти існуючий порядок. Це підкреслює важливість дипломатичних зусиль для знаходження спільних позицій серед держав.

У процесі реформування ООН важливо також враховувати взаємодію з регіональними організаціями, такими як ЄС, АСЕАН, Африканський Союз тощо. Ці організації можуть виступати як проміжні ланки у формуванні нових ідей та підходів до реформ. Наприклад, ЄС вже ініціював обговорення щодо реформи Ради Безпеки, пропонуючи врахувати потреби європейських країн. Успішна взаємодія між ООН та регіональними організаціями може забезпечити більш ефективне впровадження реформ і дозволити врахувати інтереси різних регіонів [9].

Не менш важливими є соціально-економічні аспекти, які впливають на реалізацію реформ. Держави, що розвиваються, часто виступають за зміни в ООН, які б сприяли більшій увазі до питань економічного розвитку та соціальної справедливості. Багато з них вважають, що нинішня структура ООН не відповідає потребам країн, що розвиваються, і не забезпечує їм достатньої підтримки у вирішенні їхніх соціально-економічних проблем. Таким чином, реформування ООН повинно враховувати ці аспекти, щоб стати більш ефективним інструментом для досягнення глобальних цілей розвитку.

Громадська думка також відіграє важливу роль у процесі реформування ООН. У глобалізованому світі, де інформація швидко поширюється через соціальні мережі та медіа, національні уряди не можуть ігнорувати позицію своїх громадян. Протести та кампанії, що закликають до реформ у роботі ООН, можуть чинити тиск на уряди та змушувати їх враховувати інтереси своїх громадян у міжнародній політиці. Таким чином, активна участь громадськості в обговореннях реформ може бути важливим каталізатором змін.

Політико-правові аспекти реформи ООН набули актуальності в контексті подій, які відбулися після вторгнення росії в Україну в 2022 році. Відзначається, що ООН виявилася безсила в запобіганні блокуванню рішень щодо України з боку росії

в Раді Безпеки. Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш порівнює ситуацію в організації з економічним «застоєм» в СРСР перед його розпадом. Він вважає, що нинішня структура ООН вимагає реформування, зокрема, шляхом скасування права вето для постійних членів Ради Безпеки, оскільки це право часто використовують для блокування важливих рішень [12].

Проблема застарілого механізму вето є критично важливою, адже два з п'яти постійних членів Ради Безпеки – росія та Китай – часто зловживають цим правом, що призводить до серйозних недоліків у функціонуванні ООН. Виникає питання, чи не доцільніше створити новий міжнародний орган, здатний ефективніше реагувати на глобальні виклики XXI століття. Скасування вето могло б підвищити дипломатичну взаємодію між країнами, змушуючи їх шукати підтримку для своїх ініціатив, проте реалізація таких змін потребує політичної волі та підтримки з боку міжнародної спільноти.

Окрім зміни механізму вето, актуальним є також введення правил, які б забороняли країнам, що є суб'єктами резолюцій, голосувати за них. Це стало б першим кроком до усунення конфлікту інтересів і могло б поліпшити функціонування Ради Безпеки. З історичної точки зору, Ліга Націй вже показала свою неієздатність, і тому нинішня ситуація вимагає від ООН реальних змін, які відповідали б сучасним викликам, зокрема, забезпеченню міжнародного миру та безпеки.

На тлі війни в Україні ООН не змогла запобігти агресії росії, ставши платформою для дискусій, які не мають зобов'язуючого характеру. Генеральна Асамблея ухвалює резолюції, що засуджують дії росії, однак ці документи часто ігноруються Москвою. Відсутність механізмів для примусового виконання рішень зводить нанівець будь-які спроби зміни міжнародної політики. Таким чином, навіть створення нової організації, такої як Організація Демократичних Націй, буде безрезультатним без відповідних повноважень.

Отже, наявні політико-правові аспекти реалізації реформи ООН є складним поєднанням різних факторів. Від суперечливих інтересів держав до юридичних обмежень і соціально-економічних викликів – всі ці елементи створюють складну картину, в якій необхідно знайти баланс. Успішне реформування ООН вимагатиме спільних зусиль, дипломатії та активної участі всіх учасників міжнародної спільноти, щоб організація змогла адекватно реагувати на сучасні виклики та забезпечити стабільність у світі.

2.3. Зростання міжнародних конфліктів і необхідність модернізації миротворчих місій

В останні десятиліття світ спостерігає за зростанням міжнародних конфліктів, які ставлять під загрозу глобальну безпеку та стабільність. Конфлікти в різних регіонах світу, від Близького Сходу до Африки, свідчать про те, що традиційні підходи до вирішення проблеми миру та безпеки вже не є достатніми. У цьому контексті постає нагальна потреба в модернізації миротворчих місій, які б відповідали сучасним викликам.

Сучасні міжнародні конфлікти характеризуються новими формами насильства, такими як тероризм, кібератаки, а також змішане ведення війни, що ускладнює завдання миротворців. На відміну від традиційних міждержавних воєн, нинішні конфлікти часто ведуться між державою та неурядовими акторами, що робить класичні підходи до миротворення недостатніми. Тому існує потреба в нових методах, які б змогли реагувати на ці зміни [10].

Для того щоб миротворчі місії стали ефективнішими, вони повинні адаптуватися до сучасних умов. Це може включати в себе підвищення кваліфікації миротворців, зміцнення співпраці з місцевими громадами та залучення сучасних технологій для збору та аналізу інформації. Важливо, щоб місії не лише підтримували мир, але й сприяли відновленню та розвитку постконфліктних суспільств.

Сучасні миротворчі місії повинні мати розширений мандат, що дозволяє їм виконувати більше функцій, ніж просто спостереження за перемир'ям. Це може включати в себе заходи з підтримки прав людини, гуманітарну допомогу та участь у процесах розбудови держави. Розширення мандату дозволить миротворцям бути більш активними гравцями у вирішенні конфліктів і сприяти стабільності в регіонах, що постраждали від війни.

Для досягнення успіху в модернізації миротворчих місій важливо налагоджувати тісну співпрацю з регіональними організаціями. Такі організації, як Африканський Союз або Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), мають важливе значення у вирішенні конфліктів на місцевому рівні. Співпраця з ними дозволить миротворчим місіям враховувати специфіку регіонів та використовувати їхній досвід у вирішенні конфліктів [42].

Сучасні технології можуть значно підвищити ефективність миротворчих місій. Використання безпілотників для моніторингу, аналітики даних та соціальних медіа для збору інформації може допомогти миротворцям краще розуміти ситуацію на місцях. Це дозволить швидше реагувати на зміни у конфліктних ситуаціях і ухвалювати більш обґрунтовані рішення.

Ефективність миротворчих місій значно зросте, якщо вони зможуть активно залучати місцеві громади до процесу миробудування. Слухання думки місцевих жителів, розуміння їхніх потреб та проблем допоможе миротворцям працювати більш ефективно і зменшити опір місцевого населення. Це також сприятиме відновленню довіри до міжнародних організацій та їхніх місій [16].

Важливим аспектом модернізації миротворчих місій є забезпечення участі жінок у процесах миробудування. Жінки часто мають унікальну перспективу на вирішення конфліктів і можуть відігравати ключову роль у відновленні суспільства після війни. Підтримка гендерної рівності та включення жінок у прийняття рішень в рамках миротворчих місій є необхідним кроком для досягнення стійкого миру.

Таким чином, зростання міжнародних конфліктів вимагає термінової модернізації миротворчих місій, що включає адаптацію до нових умов, розширення мандату, інтеграцію технологій та залучення місцевих громад. Лише через активну співпрацю з усіма зацікавленими сторонами, включаючи жінок і регіональні організації, міжнародне співтовариство зможе створити ефективні механізми для підтримки миру та стабільності у світі.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА МОДЕЛІ РЕФОРМУВАННЯ ООН

3.1. Роль громадянського суспільства та міжнародних організацій у реформуванні

Реформування Організації Об'єднаних Націй (ООН) є складним і багатогранним процесом, що вимагає активної участі різних акторів, включаючи громадянське суспільство та міжнародні організації. Ці суб'єкти здатні впливати на політику ООН, просуваючи ідеї, які відображають інтереси та потреби суспільства, зокрема в питаннях прав людини, сталого розвитку та глобальної безпеки [16].

Громадянське суспільство, яке охоплює неурядові організації, профспілки, соціальні рухи та інші групи, має значний вплив на формування політики ООН. Воно виступає як промовець за інтереси різних верств населення, особливо тих, хто часто залишається без уваги. Ці організації надають інформацію та аналіз, що допомагає ООН розуміти реалії життя людей у різних країнах.

Міжнародні організації, такі як Світова організація охорони здоров'я (СОЗ) та Міжнародний валютний фонд (МВФ), також грають важливу роль у реформуванні ООН. Вони можуть виступати як партнери для ООН у вирішенні глобальних проблем, пропонуючи експертизу, ресурси та механізми для реалізації програм. Співпраця між ООН та цими організаціями дозволяє зосередити зусилля на досягненні спільних цілей, таких як покращення охорони здоров'я, боротьба з бідністю та зміна клімату.

Однією з основних функцій громадянського суспільства в контексті реформування ООН є моніторинг дій міжнародних організацій. Це допомагає забезпечити прозорість і підзвітність у діяльності ООН. Організації можуть проводити незалежні дослідження, збирати дані та публікувати звіти, що висвітлюють результати діяльності ООН в різних країнах. Така інформація є цінною для держав-членів, які прагнуть оцінити ефективність своєї співпраці з ООН [14].

Крім того, громадянське суспільство може сприяти формуванню нових норм і принципів, які ляжуть в основу реформування ООН. Наприклад, ініціативи на захист

прав людини, сталого розвитку та екологічної справедливості можуть бути інтегровані в політику ООН. Громадянські активісти та неурядові організації можуть виступати за включення цих принципів до резолюцій та стратегій, що розробляються в рамках ООН.

Міжнародні організації також можуть слугувати платформою для обговорення питань реформування ООН. Вони можуть ініціювати діалоги та конференції, де будуть обговорюватись різні аспекти роботи ООН, залучаючи представників урядів, громадянського суспільства та науковців. Це сприяє створенню більш гнучкого та чутливого до потреб суспільства механізму управління [5].

Ще однією важливою функцією громадянського суспільства є лобювання змін у політиці ООН. Організації можуть працювати над зміною умов для прийняття рішень в ООН, відстоюючи права і потреби вразливих груп населення. Вони можуть проводити кампанії, мобілізуючи громадськість та привертаючи увагу до важливих соціальних, економічних та екологічних питань.

З іншого боку, реформування ООН вимагає зосередження на питанні фінансування та ресурсного забезпечення. Міжнародні організації можуть допомогти залучити фінансові ресурси для реалізації програм ООН, що стосуються розвитку, миру та безпеки. Це включає фінансування проектів, які можуть підтримати країни, що розвиваються, та регіони, які стикаються з конфліктами та нестабільністю.

Необхідно зазначити, що реформи в ООН повинні бути адаптовані до змінюваних умов глобальної політики та економіки. Громадянське суспільство і міжнародні організації можуть грати роль у впровадженні інноваційних підходів до управління, пропонуючи нові ідеї та стратегії, що відповідають сучасним викликам.

Таким чином, роль громадянського суспільства та міжнародних організацій у реформуванні ООН є надзвичайно важливою. Вони сприяють формуванню ефективної, прозорої та підзвітної системи міжнародного управління, яка відповідає на потреби сучасного світу. Співпраця між цими суб'єктами може допомогти ООН

стати більш чутливою до потреб суспільства та ефективно реагувати на глобальні виклики.

3.2. Можливі сценарії та наслідки реформ для глобальної безпеки та міжнародного співробітництва

Реформи ООН відкривають нові можливості для зміцнення глобальної безпеки та міжнародного співробітництва, водночас ставлячи перед світовим співтовариством ряд викликів і загроз. Можливі сценарії реформ можуть варіюватися від підвищення прозорості та підзвітності організації до інтеграції нових технологій і механізмів, що сприяють співпраці між державами та міжнародними акторами. Проте ці зміни можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки для глобальної безпеки, що потребує всебічного аналізу та прогнозування [8].

Генеральна Асамблея ООН затвердила «Пакт про майбутнє», який став важливим кроком у зміцненні міжнародного співробітництва та досягненні сталого розвитку у світі. Цей документ покликаний об'єднати зусилля держав, міжнародних організацій та громадянського суспільства для подолання глобальних викликів, таких як зміна клімату, нерівність, конфлікти та кризові ситуації. «Пакт про майбутнє» акцентує увагу на необхідності спільних дій, інноваційних рішень та мобілізації ресурсів для забезпечення стійкого майбутнього для всіх країн і народів. Він також підкреслює важливість підзвітності та прозорості в діяльності міжнародних організацій, що має на меті покращити довіру між державами та їх громадянами.

План, спрямований на об'єднання країн для вирішення глобальних викликів XXI століття, таких як зміна клімату, розвиток штучного інтелекту, загострення конфліктів, зростання нерівності та бідності. Цей 42-сторінковий документ закликає лідерів 193 країн-членів ООН втілювати свої обіцянки у реальні дії, які покращать життя понад 8 мільярдів людей по всьому світу [2].

Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш наголосив, що «Пакт про майбутнє» (табл.3.1), разом із Глобальним цифровим договором та Декларацією про майбутні покоління, відкриває нові можливості для країн. У документі розглядаються питання миру та безпеки, глобального управління, сталого розвитку, змін клімату, цифрового співробітництва, прав людини, гендерної рівності, підтримки молоді та майбутніх поколінь. Пакт містить близько 56 спільних дій, які країни погодилися реалізувати.

Таблиця 3.1

Основні положення «Пакту про майбутнє»

Тема	Опис
Мир та безпека	
Реформа Ради Безпеки ООН	Пакт передбачає реформу Ради безпеки ООН для підвищення її ефективності та представництва різних країн.
Ядерне роззброєння	Закріплено перше багатостороннє підтвердження відданості ядерному роззброєнню.
Використання космічного простору	Передбачено зміцнення міжнародних рамок регулювання використання космосу, включаючи зобов'язання щодо запобігання гонці озброєнь у космічному просторі.
Використання нових технологій	Пакт передбачає заходи щодо запобігання використанню нових технологій у військових цілях та їх неправильному застосуванню.
Стійкий розвиток, клімат та фінансування розвитку	
Прискорення цілей сталого розвитку	Пакт покликаний прискорити реалізацію цілей сталого розвитку.
Реформа міжнародної фінансової системи	Передбачено реформування міжнародної фінансової архітектури для кращого представництва країн, що розвиваються.
Оцінка прогресу людства	Вдосконалення методів оцінки прогресу людства за межами ВВП, з фокусом на благополуччя та стійкість людства і планети.
Глобальне оподаткування	Розгляд шляхів запровадження глобального мінімального рівня оподаткування для осіб із високими доходами.
Зміна клімату	Зобов'язання обмежити зростання глобальної температури на рівні 1,5 °C та досягти нульових чистих викидів до 2050 року через відмову від вуглеводного палива.
Цифрова співпраця	
Глобальний цифровий договір	Перший глобальний договір щодо цифрового співробітництва та управління штучним інтелектом, спрямований на благо всіх.
Підключення та безпека	Світові лідери зобов'язуються підключити всіх до інтернету, зробити онлайн-простір безпечним, а дані – більш доступними.
Права людини та гендер	
Права людини та гендерна рівність	Пакт передбачає посилення зусиль у сфері прав людини, гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок.

Джерело: узагальнено на основі [2]

За даними Reuters, росія прагнула додати поправку, підтриману Північною Кореєю, Сирією, Нікарагуа, Білоруссю та Іраном, яка передбачала, що «ООН та її система не втручаються у питання, що належать до внутрішньої юрисдикції будь-якої держави». Однак цю поправку було відхилено.

У разі реалізації поступових реформ, такі зміни можуть включати вдосконалення механізмів прийняття рішень, збільшення представництва країн, що розвиваються, та покращення координації між різними агентствами ООН. Це дозволить більш ефективно реагувати на сучасні виклики, такі як тероризм, зміна клімату та гуманітарні кризи, що, у свою чергу, підвищить рівень глобальної стабільності та безпеки [44].

З іншого боку, радикальні реформи можуть призвести до зміни архітектури міжнародних відносин, де нові організації або коаліції країн можуть замінити традиційні інституції, такі як ООН. Це може створити нові виклики для міжнародного співробітництва, адже держави можуть почати діяти у вузьких групах, що зменшить універсальність та інклюзивність рішень. Наслідки реформ можуть також включати зміни в підходах до глобального управління, що сприятимуть розвитку нових механізмів безпеки та співпраці. Зокрема, зростаюча роль громадянського суспільства та міжнародних організацій може вплинути на політичний процес, привносячи нові ідеї та інновації у реагуванні на глобальні виклики. Це може зміцнити довіру між країнами та зацікавленими сторонами, сприяючи більш тісному співробітництву у таких сферах, як екологічна безпека, права людини та соціальна справедливість, що в цілому підвищить шанси на досягнення стійкого миру у світі.

3.3. Міжнародний збройний конфлікт та повномасштабна війна рф проти України, як індикатор реформування ООН

Міжнародний збройний конфлікт в Україні, розпочатий в 2014 році, і його подальше ескалація до повномасштабної війни з РФ у 2022 році стали серйозним випробуванням для системи міжнародних відносин, зокрема для ООН. Війна стала індикатором глибоких структурних проблем в ООН, які потребують термінового реформування. Особливо це стосується ефективності механізмів, що відповідають за захист прав людини та запобігання агресії [9].

Ситуація з міжнародною комісією ООН з розслідування порушень в Україні, яка не може визнати, що в Україні відбувається геноцид, підкреслює необхідність термінового реформування ООН. Заява голови комісії Еріка М'юсе про те, що «на цьому етапі ми ще не дійшли висновку, що відбувається геноцид», ставить під сумнів не лише правомочність самої комісії, а й здатність ООН ухвалювати адекватні рішення на сучасному етапі свого існування. В умовах війни, що триває вже майже три роки, питання про ефективність дій ООН постає особливо гостро [12].

Парадоксально, але росія, яка веде війну в Україні вже майже 3 роки, досі залишається членом Ради Безпеки ООН. У зв'язку з цим Україна та її союзники мали б невідкладно підняти питання про позбавлення росії права вето в Раді Безпеки через її агресію. Хоча це питання вже неодноразово піднімалося, кожного разу ініціатива на штовхувалася на відсутність процедури для скасування права вето для держави-члена Ради Безпеки. Механізм для його реалізації просто не передбачено. Це викликає серйозні питання щодо справедливості та легітимності роботи ООН. Україна та її союзники мають терміново порушити питання про позбавлення росії права вето, однак це стикається з відсутністю процедури для такого кроку.

Крім того, згідно з чинним статутом ООН, це виглядає досить складно. Щоб позбавити росію права вето, потрібно змінити статут, але для цього необхідно подолати саме це право вето, що призводить до замкненого кола [12].

Замість того, щоб забирати у росії, постійного члена Ради Безпеки ООН, право вето, можна було б призупинити його використання Москвою. Наприклад, на період проведення розслідування в ООН щодо геноциду, який росія чинить в Україні.

При цьому слід врахувати, що росія є «специфічною» країною. Суть ООН, як міжнародної організації, полягає в противагах. Лише тоді її рішення матимуть справжню вагу. Якщо вдасться кардинально змінити основи статуту, але Москва вважатиме, що це утискає її інтереси, то не можна виключати можливості, що росія взагалі перестане зважати на рішення ООН [12].

Все більше членів цієї міжнародної організації визнають, що «правила гри» старої системи ООН є неефективними. Війна путіна в Україні може стати каталізатором для ініціювання на найвищому рівні питання про реорганізацію ООН.

Спочатку вважали, що обрання колишнього прем'єр-міністра Португалії Антоніу Гутерріша на посаду генерального секретаря ООН після закінчення терміну Пан Гі Муна дасть потужний імпульс для кардинальних змін в Організації. Однак цього не сталося. ООН залишилася аморфною структурою, а Гутерріш намагався уникати загострення відносин з РФ.

Очікувалося, що Антоніу Гутерріш ініціює процес реформування ООН. Наразі ініціативи мають надходити від країн-членів Ради Безпеки та генерального секретаря, але він не виявив готовності до цього. Хоча багато учасників цього світового клубу не задоволені нинішнім станом ООН [12].

Складається враження, що основна мета функціонування ООН зводиться до щотижневих зустрічей та обміну деклараціями, і не більше. Хоча розпуск цієї міжнародної наддержави (як це сталося з Лігою Націй) підтримують не всі, від перезавантаження та оновлення керівництва всі отримали б реальну вигоду [43].

Не можна допустити, щоб в майбутньому РФ, напавши на суверенну Україну, могла роками блокувати рішення РБ ООН, користуючись своїм правом вето.

Справді, світова система безпеки переживає глибоку кризу. Здається, що «правила гри» та гальмівні механізми старої системи ООН стали настільки

неефективними, що їх потрібно змінювати разом із самим Антонію Гутеррішем. Необхідність перегляду довголітнього перебування Гутерріша на посаді генерального секретаря ООН підтверджує думку, що міжнародна спільнота, можливо, повинна розробити процедуру відкликання тих, хто не відповідає високим обов'язкам, покладеним на них.

Слід ініціювати зміни в діяльності РБ ООН. Україні, яка страждає не лише від війни, розв'язаної Москвою, а й від старих «правил гри» в ООН, варто подумати про ініціювання змін у цій сфері [12].

У зв'язку з цим, нижче наведені пропозиції (табл. 3.1), спрямовані на модернізацію Ради Безпеки ООН, що можуть допомогти підвищити її ефективність у запобіганні та вирішенні конфліктів, особливо у світлі ситуації в Україні.

Таблиця 3.1

Пропозиції щодо реформування Ради Безпеки ООН у контексті військового конфлікту в Україні

№	Пропозиція	Опис
1	Скасування права голосу для країн-учасників конфлікту	Країна-член Ради Безпеки, що веде військові дії проти іншої держави, не повинна мати права голосу, оскільки вона є безпосереднім учасником конфлікту.
2	Скасування права вето	Право вето в Раді Безпеки скасовується, і всі рішення ухвалюються простою більшістю голосів, що підвищить ефективність ухвалення рішень.
3	Спрощене правило щодо вето	Право вето не діє, якщо лише один із членів Ради висловлює протест під час голосування, що дозволяє уникнути блокування рішень однією країною.
4	Призупинення права вето для агресора	Враховуючи постійні порушення міжнародних правил з боку росії, призупинення її права вето на період розслідування геноциду українського народу є необхідним.
5	Визнання росії як держави-терориста	Під час війни росія не повинна не лише головувати в Раді Безпеки, але й бути визнана в ООН як держава-терорист, що веде гібридну глобальну війну проти цивілізованого світу.

Джерело: узагальнено на основі [12].

Після вторгнення росії в Україну в 2022 році ООН не вжила жодних заходів, щоб перешкодити москві блокувати рішення щодо України в Раді Безпеки [5].

Антоніу Гутерріш нагадує пізнього генерального секретаря ЦК КПРС Леоніда Брежнєва, що призвело до стану, схожого на «застій» в СРСР перед його розпадом. За Гутерріша «розвинений оонізм» набув таких злякисних форм, що вже можна говорити про необхідність перебудови ООН. Це можна почати з відповідного рішення Генеральної асамблеї, яке не може бути заблоковане вето.

Можливо, Генеральна асамблея ООН повинна скасувати право вето Ради Безпеки, оскільки це правило вже давно застаріло. Росія і Китай надто часто ним зловживають. Наявність п'яти постійних держав із правом вето, з яких дві є агресивними ядерними країнами, свідчить про серйозні недоліки в основах ООН.

Тому постає питання, чи не доцільніше замінити ООН на більш сучасний і дієвий міжнародний орган. Заборона вето в Раді Безпеки сприятиме більшій дипломатичній взаємодії, оскільки кожна нація, яка прагне просувати свою політику, повинна буде шукати підтримку в інших [12].

Після можливої поразки Росії у війні з Україною неминуче виникне новий світовий порядок, і у Росії вже не повинно бути права вето. Але вже зараз варто почати з правила про конфлікт інтересів, що країна, яка є суб'єктом резолюції, позбавляється права голосу або накладення вето на цю резолюцію. Це буде першим необхідним кроком, за яким повинні слідувати й інші.

Основна небезпека реформування ООН полягає в тому, що навіть якщо буде створена нова Організація Демократичних Націй, вона залишиться недієздатною без повноважень для виконання своїх рішень. Генеральна асамблея ООН ухвалювала резолюції, що засуджують Росію і закликають до виведення її військ з України, але Росія просто їх ігнорує. Без механізмів силового виконання рішень, ООН або нова Організація Демократичних Націй залишаться недієздатними. Це і є основне питання.

З самого початку стало зрозуміло, що недостатність повноважень не забезпечить досягнення цієї мети. Потрібна потужна армія ООН, до складу якої повинні входити армії провідних країн світу, з відповідним мандатом. В іншому

випадку зупинити або уникнути війн сильніших держав із слабшими в майбутньому не вдасться. Потрібно зробити все можливе, щоб війна росії з Україною стала останньою великою війною в світовій історії [12].

Україна та російсько-українська війна залишаються важливими темами для обговорення в кулуарах Генеральної Асамблеї ООН, проте створюється враження, що ці питання не посідають центрального місця. Значну увагу в офіційних промовах та приватних зустрічах також приділяють конфліктам у Газі та Судані, а також загрозі масштабної війни на Близькому Сході.

Попри це, питання України не буде залишене поза увагою. Вже втретє з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну обговорюватимуть ситуацію на тимчасово окупованих територіях, страти військовополонених українських бійців та тортури, яких зазнають українці в російському полоні [10].

Проте, ООН продовжує переважно фіксувати масові порушення прав людини з боку росії. Голова Генеральної Асамблеї, Деніс Френсіс, зазначив, що організація не має повноважень примусити росію дотримуватися статуту. Резолюції Генеральної Асамблеї не є обов'язковими до виконання і часто виступають політичними деклараціями. До того ж будь-яка «антиросійська» резолюція Ради Безпеки ООН може бути заблокована або самою росією, або, ймовірно, Китаєм.

У відповідь на це Зеленський запропонував механізм подолання вето постійного члена РБ ООН. Він запропонував, що за наявності двох третин голосів, що представляють волю країн з різних регіонів, таких як Азія, Африка, Європа, Америка і Тихоокеанський регіон, вето має бути подолане, а резолюція Генеральної Асамблеї повинна бути обов'язковою для виконання всіма державами-членами [10].

Система міжнародної безпеки сьогодні потребує комплексних змін. Можливо, настав час для нової організації, що могла б запобігати конфліктам і забезпечувати виконання своїх рішень. Важливо також розглянути можливість скасування права вето, яке стало застарілим, оскільки його зловживання країнами, такими як росія та Китай, призводить до ескалації конфліктів.

З огляду на майбутнє, питання про реформування ООН та створення нової, більш ефективної організації постає все гостріше. Якщо росія зазнає поразки у війні з Україною, виникне новий світовий порядок, у якому не повинно бути місця для держави з правом вето. Це стане важливим кроком на шляху до забезпечення стабільності та безпеки на міжнародному рівні.

Історія показує, що ООН, хоч і була створена з метою підтримання миру, сьогодні стала платформою для дискусій, які не мають зобов'язуючого характеру. Рішення, що засуджують агресію Росії, залишаються без реакції, і це підтверджує необхідність серйозних змін у структурі організації.

Таким чином, війна в Україні вказує на безсилля ООН у запобіганні міжнародним конфліктам, що підтверджує необхідність реформ. Немає жодних механізмів, які б змусили держави виконувати рішення, ухвалені організацією. Тому реформа, яка передбачала б призупинення права вето для агресора, може стати першим кроком до реальної трансформації ООН.

У підсумку, світові виклики XXI століття вимагають нових рішень і структури, що здатні відповідати сучасним реаліям. ООН, в якій один з постійних членів

ВИСНОВКИ

Відповідно від поставлених завдань в курсовій роботі, можемо сформулювати наступні висновки:

1. Створення ООН стало важливим кроком у формуванні нової системи міжнародних відносин після Другої світової війни. Її головною метою було підтримання міжнародного миру та безпеки, а також розвиток співробітництва між державами. Основні принципи ООН – рівноправність держав, повага до суверенітету та мирне врегулювання конфліктів – визначили її діяльність як головний механізм для запобігання нових глобальних війн.

2. У період Холодної війни ООН зіткнулася з викликами ідеологічного протистояння між СРСР і США, що обмежувало її функції та здатність до оперативного втручання в конфлікти. Структурні зміни в організації були незначними, проте цей період заклав основи для більш активної миротворчої діяльності після закінчення Холодної війни, коли конфлікти стали менш ідеологічно забарвленими.

3. На початку XXI століття глобалізація та нові виклики, такі як тероризм, екологічні кризи та міграція, змінили характер міжнародних відносин, створивши нові загрози, на які ООН не завжди встигає реагувати. Це підкреслило необхідність реформування її механізмів, адаптації до змін у глобальному середовищі та пошуку нових шляхів співпраці між державами для вирішення глобальних проблем.

4. Застаріла структура ООН, зокрема нерівномірне представництво в Раді Безпеки, стала основною проблемою організації, що обмежує її ефективність. Нині питання розширення представництва та зміни механізмів прийняття рішень є ключовими для підвищення ефективності ООН у вирішенні сучасних викликів, оскільки існуючі моделі не відповідають реаліям XXI століття.

5. Політико-правові аспекти реформи ООН зосереджуються на пропозиціях щодо перегляду системи голосування та впливу великих держав на процеси

прийняття рішень. Важливою є проблема балансу між інтересами постійних членів Ради Безпеки та розширенням цього органу для більш справедливого представництва інших регіонів та країн.

6. Зростання міжнародних конфліктів, особливо після закінчення Холодної війни, показало необхідність модернізації миротворчих місій ООН. Їхня оперативність та ефективність у вирішенні кризових ситуацій часто ставляться під сумнів, і тому реформи мають бути спрямовані на покращення як матеріальних, так і організаційних аспектів миротворчих операцій.

7. Громадянське суспільство та міжнародні організації відіграють дедалі більшу роль у процесах реформування ООН. Їхня участь є необхідною для забезпечення більшої підзвітності, прозорості та демократизації міжнародної організації, що сприяє кращій реакції на потреби глобальної спільноти.

8. Сценарії реформування ООН можуть мати різні наслідки для глобальної безпеки та міжнародного співробітництва. Успішна реформа може зміцнити організацію та підвищити її роль у запобіганні конфліктам та вирішенні глобальних проблем, тоді як провал реформ загрожує зменшенням впливу ООН на світовій арені та послабленням міжнародної стабільності.

9. Міжнародний збройний конфлікт та повномасштабна війна РФ проти України стали індикатором необхідності реформування ООН, оскільки виявили обмеженість існуючих механізмів реагування на агресію з боку постійного члена Ради Безпеки. Це підкреслює нагальну потребу у перегляді структури ООН та її здатності реагувати на сучасні конфлікти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буроменський М.В. Міжнародно-правові проблеми постійного членства Російської Федерації в Раді Безпеки ООН. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. № 1. С. 208–221.
2. Генасамблея ООН ухвалила «Пакт про майбутнє»: що передбачає документ <https://www.slovoidilo.ua/2024/09/23/novyna/svit/henasambleya-oon-uxvalyla-pakt-pro-majbutnye-peredbachaye-dokument> (дата звернення 05.10.2024).
3. Єльченко В. Чи зможуть росію викинути з ООН. URL: <https://www.unian.ua/politics/chi-zmozhut-rosiyu-vikinuti-z-oon-11978544.html> (дата звернення: 28.09.2024).
4. Жукорська Я.М. Окремі аспекти реформування Ради Безпеки ООН *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 4. С. 431–434
5. Зеленський заявляє про необхідність реформування ООН та інших міжнародних інституцій. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3440392-zelenskijzaavlae-pro-neobhidnist-reformuvanna-oon-ta-insih-miznarodnih-institucij.html> (дата звернення: 28.09.2024).
6. Іваницька О. П. Проблеми й шляхи трансформації ООН у контексті російсько-української війни. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwja5tORgOf7AhWmhf0HHctoDK0QFnoECB0QAQ&url=https%3A%2F%2Fjpl.donnu.edu.ua%2Farticle%2Fview%2F12640%2F12541&usg=AOvVaw3Ysfs5QqR01FJyBIIIK-K9> (дата звернення 05.10.2024).
7. Іорданова О.Є Діяльність ради безпеки Організації Об'єднаних Націй: проблеми застосування права вето. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського серія: Юридичні науки*. Том 31 (70) Ч. 3 № 2 2020. С. 177–183.
8. Лісунова К. Конгресмени США закликають Байдена ініціювати виключення рф із Радбезу ООН. *Голос Америки, вересень 23, 2022*. URL:

<https://ukrainian.voanews.com/a/oon-radbez-rada-bezpekyoon-pravo-veto-rosiya-vykluchytyfitspatrik-quigley-congress/6760525.html> (дата звернення 05.10.2024).

9. Маємо позбутися ілюзій щодо ООН – Сергій Кислиця про заслуги та проблеми ООН і можливу реформу. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/Kyslytsiainteriview/5482949.html> (дата звернення 19.09.2024)

10. Миру – мир: чи зможе ООН реформуватись без Третьої світової війни URL: <https://www.unian.ua/world/miru-mir-chi-zmozhe-oon-reformuvatis-bez-tretoji-svitovoji-viyuni-12767169.html> (дата звернення 05.10.2024).

11. Олексій Жмеренецький: Верховна Рада України визнала незаконність заміни СРСР на росію в ООН URL: <https://www.rada.gov.ua/print/230984.html/> (дата звернення 05.10.2024).

12. ООН має бути реформована, раз не бачить в Україні геноцид URL: https://glavcom.ua/columns/kaspruk/oon-maje-buti-reformovana-raz-ne-bachit-v-ukrajini-henotsid-956112.html#google_vignette (дата звернення 05.10.2024).

13. Офіційна сторінка Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayinivolodimira-zelenskogo-na-zagalnih-63889> (дата звернення: 28.09.2024).

14. Правова модернізація Ради Безпеки ООН: проблеми теорії та практики: монографія. за ред.: М.О. Баймуратов. Одеса : Фенікс, 2013. 156 с.

15. Резолюція Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека».Офіційна сторінка Національної соціальної сервісної служби України. URL: <https://nssu.gov.ua/genderna-rivnist/rezolyuciya-radi-bezpeki-oon-1325> (дата звернення: 28.09.2024).

16. Реформування ООН назріло – думки експертів URL: <https://uatv.ua/uk/reformuvannya-oon-nazrilo-nbsp-dumky-ekspertiv/>(дата звернення: 28.09.2024).

17. росія виступила проти пропозиції Франції щодо обмеження права вето в РБ ООН URL: https://zn.ua/ukr/WORLD/rosiya-vistupila-proti-propoziciyi-franciyi-schodoobmezhennya-prava-veto-v-rb-oon-183507_.html (дата звернення: 28.09.2024).

18. Система офіційної документації ООН. URL: https://www.securitycouncilreport.org/un_documents_type/securitycouncil-meeting-records/page/2?ctype=Ukraine&cbtype=ukrain e#038;cbtype=ukraine (дата звернення 05.10.2024).

19. Скрипник О.М. Роль Ради Безпеки ООН у врегулюванні військових конфліктів. *Уманська старовина*. 2021. № 8. С. 61–70.

20. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду : прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН від 16.09.2005 р. База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата звернення 05.10.2024).

21. Тарасов О.В. Проблема суб'єкта в міжнародному публічному праві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : 12.00.11. Харків, 2015. 40 с.

22. Тарасов О.В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії. Харків : Право, 2014. С. 260–282.

23. Требін М.П. ООН на шляху реформ. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2018. Том 4. № 39. С. 76–100.

24. Україна в ООН приєдналася до «Принципів Кігалі». УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/politics/1342904-ukrajina-v-oon-priednalasya-do-printsipivkigali.html> (дата звернення: 28.09.2024)

25. Україна виступає за докорінне реформування Ради Безпеки ООН . Офіційна сторінка МЗС України. URL: <https://mfa.gov.ua/news/44494-ukrajnavistupaje-zadokorinne-reformuvannya-radi-bezpeki-oon> (дата звернення: 28.09.2024).

26. Україна та Грузія виступають за обмеження права вето у Радбезі ООН. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2710340-ukraina-ta>

gruziavistupili-za-obmezenna-prava-veto-u-radbezi-oon.html (дата звернення: 28.09.2024).

27. «Ядерну війну неможливо виграти, і її не можна починати» – Байден з трибуни ООН. Голос Америки, вересень 21, 2022. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/6757074.html> (дата звернення 05.10.2024).

28. 2005 World Summit Outcome: resolution. UN General Assembly. 16 September 2005, A/RES/60/1. UN Digital Library. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/556636> (дата звернення 05.10.2024).

29. 5 things to know about France and the veto power. Permanent mission of France to the United Nations in New York. URL: <https://onu.delegfrance.org/5-things-to-know-about-France-and-the-veto-power> (дата звернення 05.10.2024).

30. A more secure world: Our shared responsibility. Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change. New York : United Nations. 2004. 141 p.

31. Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice. New York : United Nations. 2015. 128 p.

32. Charter of the United Nations URL: <http://www.un.org/ru/documents/charter/chapter5.shtml> (дата звернення 05.10.2024).

33. Francis O. Wilcox. The Yalta Voting Formula. American Political Science Review. 1945. Volume 39 (Issue 5). P. 943-956.

34. Klimkin P., Umland A. Coronavirus proves what Ukrainians already knew—the UN doesn't work // The Atlantic Council. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/coronavirus-proves-whatukrainians-already-knew-the-un-doesntwork/> (дата звернення 05.10.2024).

35. Letter from the Permanent Representative of Liechtenstein to the United Nations addressed to the Secretary General (contains «Code of Conduct Regarding Security Council Action Against Genocide, Crimes Against Humanity or War Crimes»). 14 December 2015, A/70/621–S/2015/978. UN Digital Library. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/815432> (дата звернення 05.10.2024).

36. Paul Kennedy. The Parliament of Man: The United Nations and the Quest for World Government. London : Allen Lane. 2006. 361 p.

37. Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and related matters: resolution. UN General Assembly. 23 November 1998. A/RES/53/30. UN Digital Library. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/264415> (date of access: 20.01.2023).

38. Question of equitable representation on the Security Council and the Economic and Social Council: resolution. UN General Assembly. 17 December 1963, A/RES/1991(XVIII). UN Digital Library. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/660524> (дата звернення 05.10.2024).

39. Restoration of the lawful rights of the People's Republic of China in the United Nations: resolution. UN General Assembly. 25 October 1971, A/RES/2758(XXVI). UN Digital Library. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/192054> (дата звернення 05.10.2024).

40. Statement by the President of the Security Council. UN Security Council. 6 May 2022. S/PRST/2022/3. UN Digital Library. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3972339> (дата звернення 05.10.2024).

41. Statement of the MFA of Ukraine on the illegitimacy of the Russian Federation's presence in the UN Security Council and in the United Nations as a whole. 26 December 2022. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodonelegitimnosti-perebuvannya-rosijskoyi-federaciyi-v-radi-bezpeki-oon-ta-organizaciyi-obyednanih-nacij-u-cilomu> (дата звернення 05.10.2024).

42. Territorial Integrity of Ukraine: resolution. UN General Assembly. 27 March 2014, A/RES/68/262. UN Digital Library. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/767883> (date of access: 20.01.2023).

43. The Charter of the United Nations: A Commentary. Bruno Simma and other, assistant editor Nikolai Wessendorf. Oxford: Oxford University Press. 2002. Vol. 1 (3rd Edition). 1236 p.

44. Ukraine's Position on Security Council Reform. Global Policy Forum. URL: <https://archive.globalpolicy.org/security/reform/ukraine.htm> (дата звернення: 28.09.2024).

45. United Nations Charter (full text) // United Nations [Офіційна сторінка ООН] URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text> (дата звернення: 26.09.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Основні напрями реформування ООН у 2024 році

Напрямок реформування	Опис	Мета реформ	Можливі наслідки
Обмеження права голосу країни-агресора	Країна-член Ради Безпеки, яка веде військові дії проти іншої держави, позбавляється права голосу під час вирішення питань, пов'язаних із конфліктом, у якому вона бере участь.	Запобігти зловживанню країнами-агресорами своїм правом впливати на рішення, які стосуються конфліктів за їхньої участі.	Підвищення об'єктивності та неупередженості у прийнятті рішень, зменшення політичного впливу агресорів.
Скасування права вето	Пропонується скасувати право вето в Раді Безпеки ООН, замінивши його на ухвалення рішень простою більшістю голосів.	Підвищення оперативності та ефективності роботи Ради Безпеки, усунення блокування важливих рішень через одностайну опозицію.	Швидше ухвалення рішень, зменшення політичних маніпуляцій, підвищення ефективності в миротворчих місіях.
Обмежене застосування права вето	Запропоновано, щоб право вето не діяло, якщо лише один із членів Ради висловлює	Обмеження випадків застосування вето при прийнятті важливих міжнародних рішень,	Стимулювання консенсусу серед членів Ради Безпеки, полегшення процесу

	протест під час голосування.	уникнення блокування.	досягнення угод.
Призупинення права вето під час розслідування міжнародних злочинів	Призупинення права вето для країн, що є підозрюваними у скоєнні злочинів проти людяності, таких як геноцид, під час відповідних розслідувань.	Забезпечення справедливості та недопущення впливу винних держав на процес розслідувань і вирішення конфліктів.	Зменшення можливостей для винних у воєнних злочинах уникати відповідальності, підвищення легітимності рішень ООН.
Визнання держав-терористів та позбавлення їх керівних позицій	Пропонується визнати країни, які ведуть глобальну гібридну війну та здійснюють терористичні акти, державами-терористами, позбавивши їх права головування в ООН та інших міжнародних органах.	Захист міжнародної безпеки, уникнення подальшого підриву авторитету ООН з боку держав, що порушують міжнародне право.	Покращення іміджу ООН як захисника міжнародного права, ізоляція держав, які вдаються до терористичних методів ведення війни.